

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет іноземних мов

Кафедра англійської мови

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: Використання технології проблемного навчання на уроках англійської мови для розвитку усного мовлення учнів старших класів

Здобувача/здобувачки 2 курсу групи 2 МСОА
Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальності 014 Середня освіта
Предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)
Спеціалізації 014.021 Англійська мова та зарубіжна література
Додаткової спеціалізації 014.022 Німецька мова та зарубіжна література
Освітньо-професійна програма Середня освіта (Мова і література (англійська, німецька))

Волянська Анна Сергіївна

Використання чужих ідей, Науковий керівник
результатів і текстів мають Дмітренко Наталя Євгенівна,
посилання на відповідне джерело доктор педагогічних/філологічних наук, професор

(підпис)

(ініціали, прізвище здобувача)

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

м. Вінниця – 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ УСНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ.....	6
1.1. Характеристика розвитку вмінь англомовного аудіювання і говоріння учнів старших класів.....	6
1.2. Місце і роль проблемного навчання на уроках англійської мови учнів старших класів.....	22
1.3. Особливості використання технології проблемного навчання на уроках англійської мови для розвитку усного мовлення учнів старших класів.....	30
Висновки до розділу 1.....	44
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ УСНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ.....	46
2.1. Комплекс вправ з використанням технології проблемного навчання на уроках англійської мови для розвитку усного мовлення учнів старших класів.....	46
2.2. Організація і проведення пробного навчання з використанням технології проблемного навчання на уроках англійської мови для розвитку усного мовлення учнів старших класів.....	68
2.3. Аналіз результатів проблемного навчання з використанням технології проблемного навчання на уроках англійської мови для розвитку усного мовлення учнів старших класів.....	70
Висновки до розділу 2.....	74
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78
ДОДАТКИ.....	84

ВСТУП

Актуальність проблеми. Сучасне навчання спрямовано на розвиток пізнавального потенціалу особистості, підвищення здатності до навчання, розвиток креативних здібностей особистості і розширення творчих можливостей. При цьому велика відповідальність лягає на вчителя. В цих умовах він покликаний знайти ефективні шляхи поліпшення програми навчання, а водночас виділити оптимальні методи та прийоми навчання.

Одним з найбільш продуктивних типів навчання є проблемне навчання, що викликає дедалі більший інтерес з боку педагогів. Проблемне навчання сприяє розвитку творчої пізнавальної діяльності та розвитку інтелекту учнів. Проблемне навчання можливе лише там, де та чи інша проблема виникає у процесі вивчення життєво важливих питань, допускає різні трактування і методи рішення. Організація проблемного навчання у практиці має певні труднощі. Основні труднощі пов'язані з недостатньою розробленістю методики організації проблемного навчання в різних типах навчальних закладів, складністю підготовки навчального матеріалу як проблемних пізнавальних завдань, конструкцій, і навіть недостатньою підготовленістю педагога до організації проблемного навчання.

З цієї причини у методиці навчання іноземної мови сьогодні все частіше звертають увагу на підхід проблемного навчання, в основі якого закладено ідею взаємодії учнів один з одним, учителем та освітнім середовищем. Навчання іноземних мов з використанням проблемного навчання, в першу чергу, спрямоване на розвиток комунікативних навичок і вмінь учнів, а також спонукання учнів до самостійного вирішення проблемних питань. Методи проблемного навчання, що використовуються на уроках іноземної мови, сприяють активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів, підвищенню мотивації до вивчення іноземної мови і, як наслідок, підвищенню якості навчання. Тим не менш, можна відзначити, що на сьогоднішній день в школах не всі вчителі у своїй практиці звертаються до проблемного навчання на уроках англійської мови. Найчастіше уроки

проводяться за традиційною методикою, де домінуючу роль відіграє сам учитель, а учні посідають місце пасивних учасників освітнього процесу.

Об'єкт дослідження: процес навчання англомовного усного мовлення учнів старших класів.

Предмет дослідження: використання технології проблемного навчання на уроках англійської мови для розвитку усного мовлення учнів старших класів.

Мета дослідження: розглянути теоретичні засади та дослідити методику використання технології проблемного навчання на уроках англійської мови для розвитку усного мовлення учнів старших класів, розробити комплекс вправ з використанням технології проблемного навчання на уроках англійської мови для розвитку усного мовлення і перевірити його ефективність у процесі пробного навчання учнів старших класів.

Завдання:

1. Надати характеристику розвитку вмінь англомовного аудіювання і говоріння учнів старших класів.

2. З'ясувати місце і роль проблемного навчання на уроках англійської мови учнів старших класів.

3. Визначити особливості використання технології проблемного навчання на уроках англійської мови для розвитку усного мовлення учнів старших класів.

4. Розробити комплекс вправ з використанням технології проблемного навчання на уроках англійської мови для розвитку усного мовлення учнів старших класів.

5. Організувати і провести пробне навчання з використанням технології проблемного навчання на уроках англійської мови для розвитку усного мовлення учнів старших класів та проаналізувати його результати.

Методи дослідження. У дослідницькій роботі використано комплекс методів, а саме: теоретичні, до яких відноситься синтез, аналіз, порівняння, класифікація, систематизація та узагальнення теоретичних даних,

представлених у досліджуваній літературі. Також застосовувалися методи емпіричного дослідження такі як: спостереження, опитування, рейтинг, тестування, вивчення продуктів навчальної діяльності учнів (письмових і контрольних робіт), вивчення й узагальнення отриманих даних, аналіз пробного навчання.

Теоретичне і практичне значення одержаних результатів.

Теоретична значення дослідження полягає в тому, що в ньому вперше теоретично надана характеристика розвитку вмінь англомовного аудіювання і говоріння учнів старших класів; з'ясовані місце і роль проблемного навчання на уроках англійської мови учнів старших класів; визначено особливості використання технології проблемного навчання на уроках англійської мови для розвитку усного мовлення учнів старших класів. Практично розроблено комплекс вправ з використанням технології проблемного навчання на уроках англійської мови для розвитку усного мовлення учнів старших класів. Одержані результати сприятимуть дослідженню використання технології проблемного навчання на уроках англійської мови для розвитку усного мовлення учнів старших класів. Результати дослідження можуть використовуватися для подальшої розробки уроків англійської мови у старших класах.

База проведення пробного навчання: Гімназія №2 м.Могилева-Подільського.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дослідження були представлені на студентських наукових конференціях: «Філософія, філологія, культура, освіта: слово молоді – 2024», «Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі», «Сучасні філологічні дослідження: традиції та інновації», «Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами». За результатами роботи опубліковано тези у збірнику матеріалів конференції.

Загальна кількість публікацій – 4.

Структура дипломної роботи. Логіка дослідження зумовила структуру дипломної роботи: вступ, 2 розділи, висновки, список використаних джерел із 51 найменування, додатки. Загальний обсяг 90 сторінок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Басараба Н. Платформа дистанційного навчання Moodle та її використання в організації навчального процесу. Нова педагогічна думка. 2013. № 2. С. 63-66.
2. Бондар Н. В. Особливості формування зв'язного мовлення в учнів старших класів спеціальної школи на уроках трудового навчання. Науковий часопис. Корекційна педагогіка. 2018. Вип. 35. С. 19-24.
3. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання: навчально-методичний. Посібник для самостійного вивчення курсу. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький, 2010. 100 с.
4. Бучек Л. С. Активізація розумової та пізнавальної діяльності шляхом впровадження в навчальний процес інноваційних технологій. Львів: Львівський державний університет, 2015. С. 4.
5. Вєтохов О. М. Врахування вікових психологічних особливостей учнів під час навчання іноземної мови. Іноземні мови в навчальних закладах. 2004. № 1. С. 136-144
6. Вступ до спеціальності: конспект лекцій з дисципліни «Вступ до спеціальності» для студентів денної форми навчання спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / укладач О. М. Кас'яненко. Мукачево: МДУ, 2020. 72 с.
7. Гапонова С. В. Огляд зарубіжних методів викладання іноземних мов у ХХ ст. Іноземні мови. 2005. № 2. С. 18-22.
8. Глушок Л. М. Використання подкастів і блогів у процесі формування професійної компетентності майбутніх вчителів англійської мови. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Філологічна. 2017. Вип. 64(1). С. 100-103.
9. Дмитренко Н. Є., Доля І. В. Застосування проблемно-орієнтованого навчання на заняттях з іноземної мови у вищому навчальному закладі. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у

підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Зб. наук. пр. Вип. 46 / редкол. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. С. 166-170.

10. Дмітренко Н. Є., Петрова А. І. Застосування проблемних ситуацій для формування іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх учителів на заняттях з англійської мови. *Іноземні мови*. 2017. № 3(91). С. 23-29.

11. Дрофа Т. П. Використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій під час викладання іноземної мови. Збірник матеріалів Міжкафедрального методологічного семінару «Сучасні освітні стратегії формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи». Київ, 2011. 175 с.

12. Карп'юк О. Д. Основні принципи комунікативного орієнтованого навчання. *Англійська мова та література*. 2006. № 1. С. 6-8.

13. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти. *Іноземні мови в навчальних закладах*. Педагогічна преса, 2003. 216 с.

14. Коваленко О. Я. Книга вчителя іноземної мови: Довідково-методичне видання / Упоряд. О. Я. Коваленко, І. П. Кудіна. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. 240 с.

15. Котовська А. Основні тенденції сучасної методики викладання іноземних мов. *English*. 2011. № 17. С. 4-7.

16. Кравець О. В. Актуальні методи викладання іноземної мови. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія "Педагогіка, соціальна робота"*. 2015. Вип. 35. С. 92-95.

17. Лисовець І. П. Інтегроване навчання аудіювання і усного мовлення. *Англійська мова і література*. 2019. № 3. С. 16-18.

18. Мартинова Р. Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов. К.: Вища школа, 2004. 456 с.

19. Матвіїв І. В. Інноваційні методи викладання іноземних мов. *International Scientific Journal «Internauka»*. Педагогічні науки. 2018. 8 с.

20. Матвійчук К. В. Формування високої мовленнєвої компетентності особистості як шлях до її успішної соціалізації / К. В. Матвійчук, К. І. Санталова. Таврійський вісник освіти. 2013. № 4. С. 166-175

21. Методика формування міжкультурної іншомовленнєвої комунікативної компетенції: Курс лекцій: навч. -метод. посібник для студ. мовн. спец. осв.- квал. рівня «магістр». за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2011. 344 с.

22. Метьолкіна О. Б. Методичні рекомендації щодо організації індивідуального навчання аудіювання. К.: Київський державний лінгвістичний університет, 2014. 65 с.

23. Михайлова Л. І. Змістовий аспект розвитку розмовного мовлення дітей дошкільного віку. Наука і освіта. Науково – практичний журнал ПНЦ АПН України. № 3. 2009. С.110–113.

24. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2ге, доп. і перероб. Кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2014. 360 с.

25. Ніколаєва С. Ю. Сучасні підходи до реалізації міжкультурної іншомовленнєвої освіти. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. 2018. VI (66). Issue 162. P. 31-37.

26. Потапенко С., Тезікова С. Пошук нових лінгвопедагогічних технологій навчання англійської мови. Рідна школа, 2017. 67 с.

27. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Англійська мова 10-11 класів. Академічний рівень. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/1-eng-ak.pdf>

28. Редько В. Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Теорія і практика : моногр. / Валерій Редько. К. : Генеза, 2012. 224 с.

29. Рібцун Ю. В. Мовленнєві намистинки для маленької дитинки: навч.-метод. посіб. Київ: Літера, 2010. 160 с.

30. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінолог. енциклопедія. Полтава, 2006. С. 431.
31. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.метод. посібник. Київ : А.С.К., 2016. 144 с.
32. Сучасні методи корекції усного та писемного мовлення молодших школярів під час корекційно-логопедичних занять: тематичний збірник праць / Упоряд.: А. А. Волосяк; за заг. ред. Гузь Н. Л. Рівне: РОШПО, 2014. 56 с.
33. Трубіцина О. М., Єременко Т. Є. Навчальний посібник. «Навчання монологічного мовлення англійською мовою» з навчальної дисципліни «Методика навчання основної іноземної мови» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)). Одеса: Університет Ушинського, 2023. 177 с.
34. Чепіль М. М. Педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2014. 224 с.
35. Шиян Г. Розвиток мовленнєвої компетенції учнів на уроках англійської мови. Витоки педагогічної майстерності. Серія : Педагогічні науки. 2014. Вип. 14. С. 318-323.
36. Щокіна Т. Аудіювання як один із видів мовленнєвої діяльності на заняттях з іноземної мови. Молодь і ринок. 2004. № 5 (112). С. 79-82.
37. Beringer J. Application of Problem Based Learning through Research Investigation. Journal of Geography in Higher Education, 2007. № 31. P. 445-457.
38. Brown R., Ford M. Address in American English. Journal of Abnormal and Social Psychology. 1961. № 62. P. 375-385.
39. Budas I. Assessment of Foreign Language Proficiency in Problem-Based Learning. European Humanities Studies: State and Society, 2016. № 4. P.71-81.
40. Dmitrenko N. Implementation of problem-based learning in tutorials at higher educational institution. Innovative Solutions in Modern science. Dubai, № 1 (1), 2016. P. 7-82.

41. Dmitrenko N. Problem-based learning as a learner-centred approach: general review. Proceedings of the international conference «Modern peculiarities of the identity formation and social adaptation in conditions of liberal values crisis», 9.02.2016. 15.02.2016, London: IASHE, 2016. P.21-24.

42. Dmitrenko N. The implementation of problem-based learning in Ukrainian higher educational institutions. *Advanced Education*, КІІ. 2016. № 5. С. 28-35.

43. Dmitrenko N.Y., Dolia I.V. Problem-based learning: implementation of pbl in teaching foreign language. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2018. Вип. 52. С. 137-141.

44. Dmitrenko N. Problem-based learning as a learner-centred approach: general review. Proceedings of the international conference “Modern peculiarities of the identity formation and social adaptation in conditions of liberal values crisis”, London, UK. 2016.

45. Dmitrenko N. The implementation of problem-based learning in Ukrainian higher educational institutions, *Advanced Education*. 2016. № 5. P. 28-35.

46. Dmitrenko N., Dolia I. Problem-based learning at the lessons of foreign language in the higher educational institutions. *Modern informational technologies and innovative methods in professional training: methodology, theory, experience*. 2016. Issue. 46. P. 166-170.

47. Dudeney G. *How to Teach English with Technology* / G. Dudeney, N. Nockly. Pearson Education, 2007. 192 p.

48. Hmelo-Silver C. E. Problem based learning: What and how do students learn? *Educational Psychology Review*. 2004. № 16. P. 235-266.

49. Problem-based learning in teaching English as a foreign language: theoretical and practical issues (Проблемно-орієнтоване навчання у викладанні англійської мови як іноземної: теоретичні і практичні питання): монографія /

за заг. ред. Н. Є. Дмитренко. Вінниця: ФОП Т. П. Барановська, 2017. С. 99-100.

50. Rychen Dominique S. Key Competencies for Successful Life and Well – Functioning Society; Edited by Dominique S. Rychen and Laura H. Salganik. Göttingen : Hogrefe and Huber Publishers, 2003. 219 p.

51. Schmidt H. G., Vermeulen L., Van der Molen H. T. Longterm effects of problem-based learning: a comparison of competencies acquired by graduates of a problem-based and a conventional medical school. Medical education. 2006. № 40(6). P. 562-567